

4. MELNĀ KASTE UN TĀS ĻEŅINA SPOKS

Ēka blakus Rīgas Rātslaukumam daudziem nepatika un to saukāja par "melno kasti." Vēl ļaunāk – par "melno bleķa kasti." Bet tā līdz 2012. gadam bija manas mājas. Tur es dzīvoju līdz Latvijas Okupācijas muzeja ļaudīm. Īstenībā viņiem tas nebija viegli. Kā tiem nācās spiesties un saspiesties! Pat man kā garam pagraba telpās reizēm sāka trūkt gaisa.

Bet bija vēl ļaunāk. Es kā jaunais ēkas gariņš jau sākumā sajutu, ka te vēl arvien plīvo visādas astrālas būtnes: komūnisma rēgs un veco latviešu strēlnieku gari. Bet no mana viedokļa pavisam reāli – Ļeņina spoks. Ka pirmoreiz iegāju, viņš lēnām izkāpa no liela vaŗā veidota Ļeņina tēla zāles tālajā tumšajā galā, Bail man nebija, bet drusku noskurinājos gan. Taču izrādījās, ka vairāk satraucies bija viņš. Es izskatoties mazliet kā pioniera gars, bet skaidrs, ka drīzāk skauts nekā pionieris. Jā, pionieru un komjauniešu laiki, tie gaŗām, to arī viņš atzina. Arī strēlnieku laiki. Tie gan bijuši jauki. Un pats sākums! "Melnā kaste" sākumā neesot bijusi melna, bet gan sarkana. Nekāds bleķis – vaŗš! Viņš kļuva sentimentāls. Te esot dzīvojis kopš 1970. gada 22. aprīļa. Ļeņina 100. jubilejā te atvērts Latviešu sarkano strēlnieku muzejs. Sarkanā ēka esot spīdējusi, bruģakmeņi un plāksnes visi sarkani, laukums pilns sarkaniem karogiem. Tie tik bijuši laiki! Un pēc gada laukumā nostājušies sarkanie strēlnieki. Vot!– viss, kā vajag, sarkans. Un pazuda.

Ļeņina spoku sejā satiku vēl divreiz. Pirmoreiz 1999. gadā, kad Rīgas dome nolēma ēku nojaukt. Kāda domes dāma, kas pati reiz tur stājusies pionieros, tā mēloja, esot teikusi, ka viņai ejot drebuļi pār visu augumu, melnajā kastē ieejot. Jājauc nost, lai tiktu vaŗā no pagātnes rēģiem. Par to nu gan bija satraukuŗās visas ēkas nemateriālās un materiālās būtnes. Arī es. Nav ēkas, nav vietas ne gariem, ne spokiem. Protams, arī Mūzeja ļaudīm, kas savā saspiestībā tomēr gribēja turpināt gaisināt cienījamās domnieces rēģus. Ļeņina spoks izlīda nez' no kurienes un čukstēja: "Vai tieŗām ar mani cauri?" Man pat kļuva viņa ŷēl, kaut arī bail bija. cauri arī ar mani un visu Mūzeju.

Bet Latvijas Okupācijas muzejs tad jau bija kļuvis pārāk svarīģs, lai to tā vienkārŗi likvidētu. Tikai retais ēku vairs sauca vecajā vārdā, ja nu vienīģi, lai atģadinātu tā izcelsmi. Ēku tā arī nenojauca. Bet kā tālāk? Tad kādu dienu 2001. gadā ieradās arhitekts Ģunārs Birkerts un Mūzejam dāvēja metaforu: es melnajai pagātnēi piebūvēŗu balto tagadni un to noslēģŗu ar stikla sienu, pa kuŗu iespīdēs nākotnes gaisma. Vai kā man tas patika! Jo metafora jau arī ir gaŗīga būtne. Nedomāju, ka Ļeņina spokam ŷāds risināģjums bija pa prātam, bet viņŗ nerādīģās.

Nerādīģās līdz 2015. gadam. Birkerta plāni jau bija gatavi celtniecībai. Ļoti grūti bija gāģjis, bet gatavi bija. Tad – iedziedāģās arhitekte Gaile: saglabāŗsim melno kasti kā pieminekli! Pieminekli kam? Un Ļeņina spoks izlīda vēltreiz. Vot! – viss būs atkal kā vajag. Tad nu

gan es kļuvu dusmīgs līdz ar Mūzeja ļaudīm, kuri uz jauno ēku gaidīt gaidīja. Vai tiešām melnā kaste paliks melna un mūžīga Ļeņina spoka mājvieta? Kā viņi cīnījās man par prieku, lai tā nenotiktu. Tagad nu beidzot liekas, ka Birkerta metafora iegūs apveidu un ēkā varbūt ienāks arī paša Birkerta gars. Vai tajā vairs būs paglābies Ļeņina spoks? Komūnisma rēgs? Skatos, kā top jaunā ekspozīcija. Drīzāk liekas, ka – nepaglābsies. Tie paliks iesprostoti vēsturē. Un arī es varēšu uzelpot.

Mūzeja jaunajai ekspozīcijai un Mūzeja iekārtošanai Latvijā var ziedot šādi:

Latvijas Okupācijas muzeja biedrība, reģ. nr. 40008018848. Obligāti norādīt ziedojuma mērķi!

AS "SEB banka" reģ. nr. 4000315174, SWIFT UNLALV2X, Konts:
LV67UNLA0002400700517

AS "Swedbank" reģ. nr. 40003074764, SWIFT HABALV22. Konts:
LV20HABA0551029425092.

Ar PayPal: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/ziedot/>.

Latvijas Okupācijas muzeja biedrība ir Finanšu ministrijas atzīta sabiedriskā labuma organizācija. Latvijas ziedotāji – juridiskas personas un privātpersonas – var saņemt likumā noteiktās nodokļu atlaides.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts.